

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΛΑΘΡΟΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Γιαννακόπουλος Βασίλειος

(Ταξίαρχος Πολεμικής Αεροπορίας ε.α, πρώην γεωστρατηγικός αναλυτής ΓΕΕΘΑ (Αύγουστος 2000 – Ιούνιος 2009))

Copyright: www.geostrategy.gr

Η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία χαρακτηρίζει ως μετανάστη αυτόν που είναι γεννημένος στην αλλοδαπή (foreign born), αλλά κατοικεί και δραστηριοποιείται στη χώρα υποδοχής.

Σύμφωνα με την UNHCR (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες), ως παράνομος ή μη κανονικός μετανάστης (irregular migrant) χαρακτηρίζεται το άτομο, το οποίο εισήλθε και διαμένει στη χώρα χωρίς να διαθέτει τα νόμιμα έγγραφα μετανάστευσης (undocumented arrivals).

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90, η Ελλάδα αντιμετώπισε τη μαζικότερη εισροή οικονομικών μεταναστών και προσφύγων στην ιστορία της. Κυριότερη αιτία απετέλεσε η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης αλλά και στις γειτονικές χώρες των Βαλκανίων. Σύμφωνα με την Απογραφή του 2001, οι εγγεγραμμένοι αλλοδαποί στη χώρα - χωρίς ελληνική υπηκοότητα - ανέρχονταν σε 762.191.

Πρόσφατες εκτιμήσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν και τους παράνομους μετανάστες, υπολογίζουν τους μετανάστες σε περισσότερους από 1.200.000, οι οποίοι αποτελούν κατά προσέγγιση το 12% του συνολικού πληθυσμού και το περίπου 20% του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Εδώ και δύο δεκαετίες η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με το πολύπλοκο και πολυδιάστατο ζήτημα της διαχείρισης της συνεχώς αυξανόμενης μεταναστευτικής ροής αλλά και της οικονομικό-κοινωνικής ένταξης των μεταναστών στη διαγραφόμενη πολυπολιτισμική ελληνική κοινωνία. Η αύξηση της ροής των μεταναστών συνιστά «μείζονα πρόκληση» τόσο για την Ελλάδα όσο και για τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες υποδοχής μεταναστών.

Για τη χάραξη της αποτελεσματικής πολιτικής, που θα αντιμετωπίσει επαρκώς το πρόβλημα της διαχείρισης της μετανάστευσης και της οικονομικό-κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, που ζουν στη χώρα μας, απαιτείται ανάλυση του φαινομένου και εύρεση των παραγόντων που συντηρούν και μεγενθύνουν το πρόβλημα. Για παράδειγμα, απαιτούνται απαντήσεις στα εξής ερωτήματα:

Τι προκαλεί τη μεταναστευτική ροή προς την Ελλάδα και την Ευρώπη;
Είναι γεγονός ότι η ανεργία, οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης, ο ανεξέλεγκτος υπερπληθυσμός και η επιδείνωση της κατάστασης ασφαλείας, σε συνδυασμό με τις συνεχώς επιδεινούμενες επιπτώσεις του φαινομένου του θερμοκηπίου, στις χώρες της νότιας Ασίας, της Μέσης Ανατολής της βόρειας Αφρικής και της υποσαχάριας Αφρικής επηρεάζουν θετικά τη βούληση των κατοίκων τους για μετανάστευση. Οι χώρες της Ευρώπης φαντάζουν ως "επίγειοι παράδεισοι" και ιδανικοί προορισμοί στους κατοίκους των εν λόγω περιοχών. Ως ένα βαθμό, ο δυτικός πολιτισμός κρίνεται υπεύθυνος για την κατάσταση που επικρατεί.

Ποιος είναι ο αριθμός των μεταναστών στην Ελλάδα;
Ο ακριβής υπολογισμός του αριθμού των μεταναστών στη χώρα μας είναι σχεδόν αδύνατος. Η ελλιπής και δύσκολη φύλαξη των συνόρων της χώρας, λόγω της μεγάλης σε έκταση χερσαίας και θαλάσσιας συνοριακής γραμμής, αλλά και η αναποτελεσματική «εθνική

μεταναστευτική πολιτική» επιτρέπουν να ευδοκιμήσει και να ενισχυθεί το φαινόμενο της παράνομης μετανάστευσης. Ενδεικτικά παρατίθενται κάποια στοιχεία, τα οποία προσεγγίζουν την πραγματική κατάσταση, αναφορικά με τον υπολογιζόμενο αριθμό μεταναστών στη χώρα μας:

2002-2003	Οι αλλοδαποί μαθητές όλων των βαθμίδων ανερχόταν σε 98.241 (σύνολο μαθητών 1.460.464, δηλαδή ποσοστό 6,7%). <i>Η ελληνική νομοθεσία επιτρέπει την εγγραφή των αλλοδαπών μαθητών στα ελληνικά σχολεία, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος παραμονής τους στην χώρα</i>
2004	Ο συνολικός αριθμός των μεταναστών στην Ελλάδα υπολογίστηκε σε 1.100.000–1.200.000 ανθρώπους (10,3% επί του συνολικού πληθυσμού)
2004-2005	Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ινστιτούτου Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΙΠΟΔΕ), ο αριθμός των αλλοδαπών μαθητών στις διάφορες βαθμίδες εκπαίδευσης ανερχόταν στις 113.463 (σύνολο μαθητών 1.449.032, δηλαδή ποσοστό 7,8%)
2005	Ο αριθμός των μεταναστών, που είχαν άδεια παραμονής ανερχόταν σε 604.215
2007	Οι συλληφθέντες λαθρομετανάστες από τις Αστυνομικές και Λιμενικές Αρχές ανερχόταν σε 111.404
2009	Υπολογίζεται ότι το ποσοστό των μεταναστών που ζουν στη χώρα μας ξεπερνά το 12% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας

Πόσους μετανάστες μπορεί να δεχθεί η χώρα μας;

Η Ελλάδα είναι μια μικρή χώρα τουλάχιστον πληθυσμιακά. Μετά από μελέτη, η πολιτεία θα πρέπει να καθορίσει το μέγιστο αριθμό των μεταναστών που μπορεί να δεχθεί. Ο αριθμός αυτός θα πρέπει να κοινοποιηθεί τόσο προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) όσο και προς τον ΟΗΕ, ώστε να συμπεριληφθεί στις επόμενες τροποποιήσεις των Κανονισμών και των Συμφωνιών, που θα αναφέρονται στο φαινόμενο της μετανάστευσης. Έτσι, η χώρα μας θα μπορεί να αντεπεξέλθει στις διεθνείς της υποχρεώσεις αλλά και θα προσφέρει ποιοτικές υπηρεσίες στους πολίτες του κόσμου, που για κάποιο λόγο αποφάσισαν να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους, προκειμένου να ζήσουν στην Ελλάδα.

Ποιοι παράγοντες θα επηρεάσουν μελλοντικά το ρυθμό της μεταναστευτικής ροής;

Το μέλλον προβλέπεται δυσόιονο. Οι δυσμενείς επιπτώσεις του φαινομένου του θερμοκηπίου (συρρίκνωση των καλλιεργήσιμων εδαφών, λειψυδρία, πείνα, έντονα καιρικά φαινόμενα, ερημοποίηση, κτλ) θα συμβάλουν θετικά στον πολλαπλασιασμό των συγκρούσεων, με αποτέλεσμα την τεράστια αύξηση της μεταναστευτικής ροής, κυρίως προς τις χώρες της Ευρώπης.

Απαιτείται τροποποίηση επί της ουσίας του «Κανονισμού Δουβλίνο II» της ΕΕ;
Σύμφωνα με τον «Κανονισμό Δουβλίνο II» της ΕΕ, η πρώτη χώρα εισόδου του αιτούντος άσυλο αναλαμβάνει την υποχρέωση να φέρει εις πέρας το αίτημα ασύλου. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα την άνιση εντός της ΕΕ κατανομή των αιτούντων άσυλο και συνεπώς το βάρος να πέφτει ανισομερώς στις χώρες πρώτης εισόδου αλλοδαπών, όπως είναι η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία και η Γαλλία. Επιπρόσθετα, δεν θεωρείται λογικό να απαγορεύεται σε ένα μετανάστη, εφόσον το επιθυμεί, να μεταβεί σε άλλη χώρα της ΕΕ. Επομένως, απαιτείται άμεση τροποποίηση του «Κανονισμού Δουβλίνο II», επί της ουσίας, αναφορικά με το θέμα της υποχρέωσης των χωρών πρώτης εισόδου των αιτούντων άσυλο. **Ο Κανονισμός ευνοεί τις βόρειες χώρες της ΕΕ, εις βάρος των αντίστοιχων μεσογειακών χωρών.**

Απαιτείται ανάλογη συνεισφορά των χωρών-μελών της ΕΕ, προκειμένου να βρεθούν βιώσιμες λύσεις, τόσο για τις χώρες υποδοχής όσο και για τους ίδιους τους μετανάστες; Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, η Ελλάδα αποτελεί την πύλη των μεταναστών, κυρίως της νότιας Ασίας και της Μέσης Ανατολής, προς την Ευρώπη. Με δεδομένη τη συνεχή αυξητική ροή των μεταναστών, είναι προφανές ότι σε κάποια χρονική στιγμή, η χώρα μας αφενός δεν θα μπορεί να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις της και αφετέρου θα υποστεί τις συνέπειες της μαζικής εισροής μεταναστών (επιδείνωση των οικονομικό-κοινωνικών συνθηκών). Για το λόγο αυτό, απαιτείται η ανάλογη συνεισφορά των υπολοίπων χωρών της ΕΕ, προκειμένου να επιλυθεί ή τουλάχιστον να περιορισθεί το συνεχώς αυξανόμενο πρόβλημα της ανεξέλεγκτης μετανάστευσης. Η εν λόγω συνεισφορά θα πρέπει είναι τουλάχιστον πολιτική, οικονομική και κοινωνική. Εφόσον η ΕΕ τάσσεται υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών και της παροχής ασύλου, οφείλει να συμμετάσχει ενεργά στην αντιμετώπιση του προβλήματος.

Κλειδί στο πρόβλημα της λαθρομετανάστευσης αποτελεί η γειτονική μας Τουρκία.

Η πολιτική που εφαρμόζει ευνοεί την εισροή λαθρομεταναστών προς την Ελλάδα και συνεπώς προς τις υπόλοιπες χώρες-μέλη της ΕΕ. Η ενταξιακή πορεία της Τουρκίας προς την ΕΕ θα πρέπει να συνδεθεί με τη συνεισφορά της στο θέμα της διαχείρισης της μεταναστευτικής ροής και να ελέγχεται συνεχώς. Η θέση και η συμπεριφορά της γείτονας χώρας απέναντι από τις αφύλακτες ακτές των χιλιάδων ελληνικών νησιών θεωρείται μείζονος σημασίας για την επίλυση του προβλήματος της λαθρομετανάστευσης. Η εφαρμοζόμενη πολιτική της Άγκυρας στο θέμα της λαθρομετανάστευσης θα πρέπει να παραλληλισθεί με την ευρωπαϊκή πολιτική και όχι να λειτουργεί ως καταλύτης στην αύξηση της ροής των μεταναστών. Η ανάπτυξη παρατηρητών της ΕΕ εντός των τουρκικών εδαφών, προκειμένου να ελέγξουν το φαινόμενο της διακίνησης λαθρομεταναστών, θα πρέπει να απασχολήσει τόσο την ΕΕ όσο και την Ελλάδα, άμεσα.

Η λαθρομετανάστευση προς την Ελλάδα και τις χώρες της ΕΕ δεν συνιστά προσωρινό φαινόμενο, που πρόκειται να εκλείψει σύντομα. Αντίθετα, διαφαίνεται να αποκτά χαρακτήρα μόνιμου φαινομένου με αυξητική τάση των πληθυσμιακών μετακινήσεων. Η αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης είναι εξαιρετικά πολύπλοκη, ιδιαίτερα σε χώρες που δεν είναι διοικητικά προετοιμασμένες και έχουν εκτεταμένα εθνικά σύνορα.

Τα επόμενα έτη, η πρόκληση της λαθρομετανάστευσης στη χώρα μας αναμένεται να μεγεθυνθεί. Για το λόγο αυτό και προκειμένου η Ελλάδα να μην μετατραπεί σε μια «αποθήκη μεταναστών χωρίς διέξοδο και μέλλον», επείγει η επανεξέταση των ακόλουθων παραγόντων:

- **Επιπτώσεις του φαινομένου του θερμοκηπίου στις χώρες που πρόκειται να εμφανίσουν αυξημένη μεταναστευτική ροή.**
- **Τροποποίηση του «Κανονισμού Δουβλίνο II» για ισομερή κατανομή των μεταναστών στην ΕΕ.**
- **Παγκόσμια οικονομική κρίση σε σχέση με την αύξηση της μεταναστευτικής ροής.**
- **Έλεγχος της μεταναστευτικής πολιτικής της Τουρκίας, μέσω μηχανισμών της ΕΕ.**
- **Συνεισφορά της ΕΕ προς τις χώρες πρώτης εισόδου αλλοδαπών.**
- **Έλεγχος της συγκρουσιακής κατάστασης, μέσω των υπεύθυνων διεθνών οργανισμών, στις χώρες της Μέσης Ανατολής, της Ασίας και της Αφρικής.**
- **Προσδιορισμός του συνολικού αριθμού των μεταναστών που ζουν στην Ελλάδα.**
- **Προσδιορισμός του μέγιστου αριθμού των μεταναστών που μπορεί να δεχθεί η Ελλάδα, και**

- Εκπαίδευση των κρατικών φορέων αλλά και ενημέρωση των Ελλήνων γενικότερα, για τις απαιτήσεις της επερχόμενης πολυπολιτισμικής ελληνικής κοινωνίας.